

УДК 130.122: 37.013

КАРПАНЬ Ірина – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради, 70, вул. Володимира Антоновича, м. Дніпро, Україна, індекс 49000 (irinakarpan2@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1921-5373>

ЧЕРНІКОВА Наталія – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри філософії, соціології та історії, Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 25, вул. Сергія Єфремова, м. Дніпро, Україна, індекс 49600 (chernikova.natka@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5470-0622>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.45.5>

Бібліографічний опис статті: Карпань, І., Чернікова, Н., (2022). Особливості соціально-філософського аналізу концепції сталого розвитку. *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія»*, № 45, 61–75, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.45.5>

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. *Метою статті є визначення специфіки соціально-філософського розгляду концепції сталого розвитку.*
Методи дослідження. *Основу методології складають соціально-антропологічні методи, соціальний конструктивізм, синергетика. В основі дослідження знаходяться принципи соціальної визначеності людини як родової істоти та детермінації процесу соціального конструювання аксіосферою соціуму. Застосовуються методи компаративістського аналізу стосовно ідей та концептів, а також загальнонаукові методи аналізу та синтезу у процесі виокремлення соціально-філософської складової проблемного поля досліджень концепції сталого розвитку.*
Наукова новизна. *Соціально-філософське розуміння сутності сталого розвитку дає обґрунтування процесу його реалізації у вигляді нової соціальної організації через радикальні зміни*

системи цінностей і утвердження духовності. Сталій розвиток постає як радикальна трансформація суспільних відносин на основі формування нової системи цінностей. У межах концепту сталого людського розвитку утверджується роль людини в якості суб'єкта соціальних трансформацій та його основного бенефіціанта, що забезпечує адекватні методологічно-світоглядні засади визначення сутності, цілей, особливостей сталого розвитку у цілому як системостворюючого чинника будь-якого соціального розвитку постіндустріального зразка. У межах філософського знання суспільство сталого розвитку має вигляд науково обґрунтованої парадигми майбутнього, саме ж це знання забезпечує даній парадигмі роль базису становлення на нових ціннісних засадах цивілізації. Майбутнє стосується не лише часу, а й насамперед ціннісно-змістовного виміру соціального розвитку, який лежить в основі нових форм соціального устрою. **Висновки.** У центрі соціально-філософського аналізу знаходяться соціальні механізми забезпечення коеволюції як співмірного та взаємоузгодженого розвитку людини та природи, а також соціальні механізми поєднання ресурсозберігаючого економічного розвитку та задоволення все зростаючих потреб людства. В основі сталого розвитку знаходяться розвиток соціокультурної сфери, еволюція цінностей у напрямі формування духовно зрілих людини та суспільства, йдеться про перехід від «суспільства споживацтва» до епохи «ноосферної цивілізації».

Ключові слова: сталій розвиток, соціальна філософія, цінності, постмодернізм, парадигма, цивілізація.

KARPAN Iryna – Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor at the Department of Humanitarian Education, Communal Institution of Higher Education "Dnipro Academy of Continuing Education" of the Dnipropetrovsk Regional Council, 70, Volodymyr Antonovich St., Dnipro, Ukraine, postal code 49000 (irinakarpan2@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1921-5373>

CHERNIKOVA Nataliia – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor at the Department of Philosophy, Sociology and History of the Dnipro State Agrarian and Economic University, 25, Serhiy Yefremov St., Dnipro, Ukraine, postal code 49600 (chernikova.natka@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5470-0622>

DOI: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.45.5>

To cite this article: Karpan I., Chernikova N., (2022). Osoblyvosti socialno-filosofskoho analizu kontseptsii staloho rozvytku. [Peculiarities of socio-philosophical analysis of the concept of sustainable development]. *Liudynoznavchi studii: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya "Filosofia" – Human Studies. Series of "Philosophy": a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, № 45, 61–75, doi: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.45.5>

PECULIARITIES OF SOCIO-PHILOSOPHICAL ANALYSIS OF THE CONCEPT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Summary. *The purpose of the article is to determine the specifics of the socio-philosophical consideration of the concept of sustainable development. Research methods.* The methodology is based on socio-anthropological methods, social constructivism, and synergetics. The research is based on the principles of social determination of man as a generic being and the determination of the process of social construction by the axiosphere of society. Methods of comparative analysis of ideas and concepts are used, as well as general scientific methods of analysis and synthesis in the process of isolating the socio-philosophical component of the problem field of research on the concept of sustainable development. **Scientific novelty.** A socio-philosophical understanding of the essence of sustainable development provides a rationale for the process of its implementation in the form of a new social organization through radical changes in the value system and affirmation of spirituality. Sustainable development appears as a radical transformation of social relations based on the formation of a new system of values. Within the framework of the concept of sustainable human development, the role of man as the subject of social transformations and its main beneficiary is confirmed, which provides adequate methodological and worldview principles for defining the essence, goals, and features of sustainable development as a whole as a system-creating factor of any post-industrial social development. Within the limits of philosophical knowledge, the society of sustainable development has the appearance of a scientifically based paradigm of the future,

*it is this knowledge that provides this paradigm with the role of the basis of formation on the new value foundations of civilization. The future concerns not only time, but also primarily the value-content dimension of social development, which is the basis of new forms of social organization. **Conclusions.** In the center of socio-philosophical analysis are the social mechanisms of ensuring co-evolution as a proportionate and harmonious development of man and nature, as well as social mechanisms of combining resource-saving economic development and meeting the ever-growing needs of humanity. The basis of sustainable development is the development of the socio-cultural sphere, the evolution of values in the direction of the formation of spiritually mature people and society, it is about the transition from the "consumer society" to the era of "noosphere civilization".*

Key words: *sustainable development, social philosophy, values, postmodernism, paradigm, civilization.*

Постановка проблеми. У межах соціально-філософського аналізу здійснюються наукові обґрунтування необхідності зміни соціальної парадигми розвитку, виходячи з розуміння вичерпаності сучасної світоглядно-цивілізаційної моделі. Разом з тим суспільство сталого розвитку інтерпретується як результат цілеспрямованих зусиль усього людства в якості колективного суб'єкта соціального конструювання. Основна проблема сьогодні носить саме світоглядно-ціннісний характер, оскільки суспільство на рівні саме колективного розуму не готове для прийняття стратегії сталого розвитку і тим більше її реалізації як цілісного загальнолюдського акту соціального самотворення. Сказане вище актуалізує потребу у соціально-філософській інтерпретації суспільства сталого розвитку з використанням відповідного категоріального апарату. Мається на увазі включення концепції сталого розвитку до категоріального поля соціальної філософії з акцентуванням значущості культури, цінностей, соціальної дії тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча у вітчизняній літературі є спроби визначення філософського виміру концепції сталого розвитку, в основному предметом дослідження при цьому є змістовно-методологічні аспекти концепції,

а також теоретичні обґрунтування процесу реалізації її настанов (наприклад, у межах освіти для сталого розвитку). Саме вказані аспекти проблеми проаналізовані у роботах В. Акоюна, В. Горлинського, О. Дзьоби, Т. Іващенко, Л. Рижак та інших вітчизняних фахівців. Разом з тим соціально-філософський аспект аналізу проблеми залишається маловивченим, що й визначає мету нашого дослідження.

Метою дослідження є визначення специфіки соціально-філософського аналізу концепції сталого розвитку.

Основний матеріал. Соціально-філософський вимір концепції сталого розвитку визначається тим, що сам сталий розвиток виступає в якості моделі репрезентації суспільства загального благополуччя. Безумовно, вказана модель у структурно-інституційному вимірі є багатокомпонентною, проте саме соціальний контекст є найбільш визначальним, оскільки сама концепція сталого розвитку є соціально орієнтованою з домінуванням цілей створення найбільш сприятливих умов для розвитку людини як сьогодні, так і у майбутньому. Суспільства сталого розвитку формується на основі ідеалів соціальної рівності, справедливої соціальної організації на всіх рівнях упорядкування простору людського буття, справедливого розподілу наявних ресурсів між усіма членами людського суспільства (Бебик, Куйбіда. & Мякушко, 2022. с. 19).

Важливим соціально-філософським аспектом дослідження суспільства сталого розвитку є саме аналіз того, яким чином вказані ідеали трансформуються у соціальні реалії рівня суспільної свідомості, свого роду соціокультурної ідентичності суб'єктів сталого розвитку як наслідку процесів соціалізації. Суспільство сталого розвитку чи не вперше в історії формується цілеспрямовано, а тому має у своїй основі готовність кожної людини і соціуму загалом до сприйняття ідей сталого розвитку та до їх втілення у життя.

У цьому сенсі вказані ідеї є своєрідним аттрактором майбутнього стану суспільства, який позначає системотворчий контур майбутнього розвитку та соціального устрою, на основі прийняття якого і формується соціокультурний суб'єкт глобальних трансформацій. Питання, таким чином, полягає у цінностях, сенсожиттєвих пріоритетах, життєвих орієнтирах, картині світу

людей, які мають відповідати завданням формування суспільства сталого розвитку.

Проте реально на сьогодні домінуюча система цінностей, яку доцільно схарактеризувати як демократичний лібералізм, не сприяє формуванню цінностей сталого розвитку. У межах цієї системи цінностей основним імперативом аксіосфери є релятивізм, суб'єктивізм та культурна маргіналізація на фоні малозмістовних глобалістських універсалій. Домінування фрагментованих ідеологем у суспільній свідомості неминуче примітивізує і спотворює соціальну реальність, масова свідомість наповнюється через електронні мас-медіа симулякрами, які цю реальність взагалі підмінюють штучно створеними умоглядними конструктами (Дзьоба, Кінаш, & Ставнича, 2022, с. 39).

Свою долю у фрагментацію аксіосфери привносить і сучасна філософія. Чимало напрямів філософії життя, екзистенціалізму, постмодернізму, медіафілософії визначають контури та детермінанти життя не на рівні усвідомленої діяльності, а на рівні підсвідомості та стохастичного саморегулювання. Вони негативно впливають на формування загальнопланетарної суб'єктності людства, що ґрунтується на цілеспрямованій діяльності колективного соціального суб'єкта, що здійснює раціональне цілепокладання.

Сьогодні переважна більшість тлумачень суспільства сталого розвитку концентрується на проблемах коеволюції суспільства та природи та сталого розвитку економіки на основі раціонального використання ресурсів. Однак при цьому з поля зору втрачаються соціальні механізми забезпечення такої коеволюції як співмірного та взаємоузгодженого розвитку людини та природи, точно так як і соціальні механізми поєднання ресурсозберігаючого економічного розвитку та задоволення все зростаючих потреб людства.

Ці проблеми виникають тому, що насправді в основі сталого розвитку знаходяться не безпосередньо коеволюція та ресурсозбереження, а розвиток соціокультурної сфери, еволюція цінностей у напрямі формування духовно зрілих людини та суспільства (Горлинський, 2011, с. 84). Йдеться по суті про перехід від «суспільства споживання» до епохи «ноосферної

цивілізації», що передбачає переорієнтацію соціуму з матеріально-споживацького виміру власного буття до домінування його духовно-ціннісного виміру з акцентуванням задоволення найбільш духовно високих потреб у контексті розвитку за канонами родової сутності людини. Таким чином, готовність людства до життя на засадах сталого розвитку визначається якісними перетвореннями у системі цінностей у процесі духовної трансформації суспільства та людини, який приводить до досягнення ними значущості та способів забезпечення гармонійних взаємовідносин людини із собою, із суспільством та з природою.

Соціально-філософське розуміння сутності сталого розвитку дає обґрунтування процесу його реалізації у вигляді нової соціальної організації через радикальні зміни системи цінностей і утвердження духовності у якості кантівського «категоричного імперативу» нової цивілізації. Імперативність означає необхідність утвердження в суспільстві, яке декларує свій вибір сталого розвитку високої моральної свідомості, що забезпечує усвідомлення людиною своєї родової сутності духовної істоти і на цій основі справжніх потреб людини та суспільства, що полягають у досягненні системної гармонії.

У ціннісному сенсі, виходячи із базового змісту концепції сталого розвитку, доцільно говорити про тривимірну гармонію як основу системи суспільства, що прагне перейти на засади сталого розвитку. Інтегрована аксіосфера такого суспільства орієнтована на досягнення людиною гармонії із самою собою на основі усвідомлення сенсу власного життя і шляхів досягнення радості та щастя буття; забезпечення гармонії людини та суспільства за рахунок досягнення балансу між індивідуальними та колективними потребами як основи справедливого устрою; гарантування гармонії людини із природою на шляхах коеволюційного розвитку. Виходячи з цього, сталий розвиток постає як радикальна трансформація суспільних відносин на основі формування нової системи цінностей та через синергетичні і коеволюційні взаємопереходи у напрямі формування цивілізації, що здатна цілеспрямовано підтримувати себе у стані динамічної рівноваги навіть за умов постійних ризиків та невизначеностей (Bratanich et al., 2020).

Принагідно слід сказати, що соціально-філософський підхід забезпечує реалізацію у межах концепції сталого розвитку принципу людиноцентризму та відповідно гуманістичних цінностей, знімаючи проблему протиставлення останніх цінностям екологічним. Гуманістичні цінності займають центральне місце у системі цілепокладання сталого розвитку, визначаючи усі процеси в економіці й політиці, екології й культурі, комунікації й побуті. Сталий розвиток набуває вигляду сталого людського розвитку, набуваючи характеристик гуманістичної моделі суспільства у сучасному вимірі.

Відтак саме у межах соціально-філософської інтерпретації забезпечується орієнтація принципів сталого розвитку на людину та її інтереси, акцентується сталий людський розвиток, що ґрунтується на справедливості, рівності, свободі, творчості, а також на засадах не лише економічного, а й неперервного ціннісно-соціокультурного зростання людства від покоління до покоління. Людиноцентристська інтерпретація сталого розвитку (тобто його розуміння як сталого людського розвитку) акцентує значущість справедливого та рівноправного соціального устрою, врахування під цим кутом зору перспектив наступних поколінь, зміщення пріоритетів щодо розширення прав і свобод людини у процесі конституювання моделі коеволюційного розвитку.

У межах концепту сталого людського розвитку утверджується роль людини в якості суб'єкта соціальних трансформацій та його основного бенефіціанта, що забезпечує адекватні методологічно-світоглядні засади визначення сутності, цілей, особливостей сталого розвитку у цілому як системостворюючого чинника будь-якого соціального розвитку постіндустріального зразка. «Сталий людський розвиток являє собою такий розвиток, який приводить не лише до економічного зростання, а й до справедливого розподілу його результатів, який відновлює навколишнє середовище, а не знищує його, який підвищує рівень відповідальності людей, а не перетворює їх на бездушних виконавців» (Івашенко, 2011, с. 35).

Сталий людський розвиток має визначатися не просто як оптимальна форма взаємодії людини та навколишнього середовища буття, а як ефективний механізм задоволення усіх, включаючи духовні та соціокультурні, потреб розвитку людини

впродовж усього її життя з врахуванням критерію тривалості у часі (неперервності розвитку) та завдань забезпечення можливостей наступних поколінь.

У межах гуманістичних та соціальних критеріїв поняття сталості розвитку орієнтує суспільство не стільки на досягнення певних показників, скільки на неперервність процесу без встановлення обмежень і з використанням індикаторів сталого розвитку для його спрямованості через їх нарощування. Відповідно показники сталого розвитку щодо економічної ситуації, соціального захисту, харчування та охорони здоров'я, природозбереження та ресурсозбереження, освіти і культури відіграють лише роль орієнтирів для більш глобальних цілей збалансованості та оптимальності умов буття людини в соціумі (Удовиченко, Гарашук, Куценко, 2021, с. 175).

Соціально-філософське бачення сталого розвитку в силу свого прогностично-модельного та категоріально-узагальнюючого характеру відзначається парадигмальністю. Це означає, що у межах філософського знання суспільство сталого розвитку має вигляд науково обґрунтованої парадигми майбутнього, саме ж це знання забезпечує даній парадигмі роль базису становлення на нових ціннісних засадах цивілізації, обґрунтовуючи шляхи вирішення суперечностей між досягненням цілей гармонійного коеволюційного розвитку та орієнтирів на економічне зростання і соціальний добробут.

Парадигмальний вимір концепції сталого розвитку визначається її спрямованістю на заміну традиційно-індустріальних способів організації суспільного життя еколого- та гумано-центристськи орієнтованими формами соціальної організації та діяльності. Усвідомлення неадекватності сучасної моделі суспільного життя потребам людини та соціуму стало основою пошуку нової парадигми розвитку, результатом якого і є концепція сталого розвитку. Враховуючи це, останню дійсно слід розглядати як соціально-філософську парадигму нового соціального устрою, що має цілком певні обриси наукової теорії та, що більш важливо, величезний внутрішній потенціал для подальшого змістовно-логічного розгортання.

У парадигмальному вимірі про концепцію сталого розвитку слід говорити і як про світоглядне обґрунтування майбутнього

людства, при цьому це майбутнє стосується не лише часу, а й насамперед ціннісно-змістовного виміру соціального розвитку, який лежить в основі і нових форм соціального устрою, і нових форм економічної діяльності. Оформлення розрізнених ідей, які ще кілька десятиліть тому склали концепцію сталого розвитку, у цілісну наукову парадигму соціального розвитку, має інтерпретуватися і як процес інституціоналізації даного напрямку у певну систему дій, спрямованих на вирішення соціально-економічних проблем. Насамперед це стосується відповідної інституціоналізації виробничих та господарських відносин, які переорієнтовуються на упровадження засад сталого розвитку в життя.

Відповідно у межах соціально-філософської наукової парадигми сталий розвиток не можна зафіксувати як досягнутий стан гармонії в суспільстві. Скоріше йдеться про оптимізацію постійного процесу розвитку людства з реальним утвердженням людини як критерію цього розвитку і відповідною переорієнтацією цілей розвитку на її дійсні родові потреби. Розвиток, який здійснюється за межами такого підходу (наприклад, обмежується завданнями природозбереження), не може розглядатися в якості сталого (Акопян, 2011, с. 10).

Людиновимірність сталого розвитку цілком узгоджується з базовою економічною парадигмою сьогодення, згідно якої розвиток людського потенціалу виступає у якості головного ресурсу сталого економічного зростання та забезпечення конкурентоспроможності у стратегічній перспективі. Людський чинник розглядається і в якості головної складової становлення інформаційного суспільства, формуючи його базис – інформацію, знання. Саме максимізацію людського потенціалу розвитку вимагає забезпечення пріоритетності соціального виміру сталого розвитку, орієнтованого на потреби людини як суб'єкта цього розвитку. Соціальність включає і культурні, і політичні, і управлінські складові сталого розвитку. Йдеться і про сталість розвитку соціокультурних систем, і про ефективні механізми попередження та регулювання соціальних конфліктів, і про розширення засад партисипарності в соціальному управлінні, і про розширення плюралізму думок та простору мультикультурності (Олексенко, 2015, с. 178).

У межах соціально-філософського підходу евристично плідними є і дослідження особливостей становлення особистості, яка є адекватною процесам сталого розвитку. У наукових дослідженнях констатується поширення антропологічного типу, який все менше залежить від традиційних морально-ціннісних стереотипів та обмежуючих особистісний розвиток ідеологем. Такі люди демонструють і своєрідні когнітивні здатності та схильності, орієнтовані на сприйняття форм природних та соціальних процесів, які перебувають у постійному русі та невизначеності. У суспільстві, що складається з таких людей, формується установка на відмову від ієрархічного сприйняття знань на користь сприйняття динамічного потоку інформації з мінімальними статусними відмінностями всередині нього. Картина світу інтерпретується поза межами постулату про абсолютність істини і формується як ланцюг багатоваріантних інтерпретацій вірогідних фактів та дій.

Через особистісний вимір готовності соціуму до прийняття цінностей сталого розвитку відкриваються можливості суб'єктно-діяльній інтерпретації проблеми сталого людського розвитку. Низка фахівців пропонують використати для цього підхід, який ґрунтується на аналізі ототожнення і розототожнення суб'єкта конструювання суспільства сталого розвитку, на основі чого доцільно інтерпретувати та прогнозувати поведінкові дії соціуму (Рижак, 2011, с. 385). Зокрема, врахування амбівалентності процесів ототожнення та розототожнення дозволяє визначитися з понятійно-категоріальними основами ціннісних трансформацій суспільства, що кореняться у зміні розуміння просторово-часового континууму життєдіяльності людини у процесі становлення суспільства сталого розвитку. Суперечності випливають з того, що, з одного боку, відбувається зростання простору референцій соціальних суб'єктів, а з іншого за рахунок ціннісних обмежень має місце звуження реально існуючого простору діяльності традиційного характеру. Це несе потенційну загрозу відчуження та дистанціювання людей з різними цінностями одне від одного.

Відповідно слід констатувати наявність у процесі формування нового змістовно-ціннісного комунікативного простору неконтрольованих процесів перетинання різних культурних

форм з потенційними ризиками до конфлікту між їх носіями. Фахівці схарактеризували цю ситуацію (стосовно інформаційної цивілізації) як формування специфічної конфігурації проєктивної ідентичності, і цей процес супроводжується конструюванням суб'єктами соціальних інновацій також нових форм суб'єктивності, завдяки яким у конструйованому новому соціумі відбуваються перерозподіл їх соціальних позицій і на цій основі – зміна соціальної структури загалом. Стосовно суспільства сталого розвитку можна констатувати наявність такої ж ситуації, яка вирішується у процесі конструювання інтегрованої цінностями сталого розвитку, проте поліваріантної культури, для якої властива відмова від єдиної ціннісно-композиційної цілісності на користь множинності варіантів розвитку.

У цьому контексті актуальними є і певні ідеї постмодернізму, які стосуються взаємозв'язку, становлення нових соціальних реалій та формування нових екзистенціалів, які визначають життя людини епохи постмодерну. Для соціально-філософського обґрунтування концепції сталого людського розвитку важливо констатувати, що людина, яка є екзистальною у постмодерні, є одночасно носієм суб'єктивності та об'єктивності у процесі формування нових соціальних відносин, що в інтегрованому вигляді проявляється у потужній соціальній активності. Шляхом цілеспрямованого конструювання інноваційними суб'єктами як репрезентантами спрямованості суспільства до сталого розвитку нової соціальної реальності реалізується глобальна тенденція системного формоутворення простору цивілізаційного розвитку. Це викликає потребу використання соціально-філософської методології для виходу за межі традиційних уявлень про раціональність та ефективність функціонування простору людської життєдіяльності і конструювання диверсифікованого та плюралістичного руху до нових пріоритетів соціального розвитку.

Завдання забезпечення людського виміру сталого розвитку є актуальним і для процесів модернізації та державотворення, які зараз здійснюються в Україні, оскільки в їх основі також лежать процеси максимізації людського потенціалу та якості життя. Упровадження засад сталого людського розвитку розглядається як цілепокладальний аспект вказаних процесів, а у вітчизняних

соціально-філософських дослідженнях як системна альтернатива традиційним формаційним підходам, що суттєво розширює оціночні й прогностичні можливості. Для вітчизняних дослідників особливо актуальною є проблема узгодження імперативу сталого людського розвитку з цілями відродження та зростання культурного потенціалу нації як системостворюючого чинника сталого неперервного розвитку країни та кожної людини (Амоша та ін., 2014, с. 214).

Відповідно завдання утвердження цінностей сталого розвитку в українському суспільстві нерозривно пов'язане з загальними процесами відродження національної культури та створенням передумов для формування сприятливого соціокультурного середовища становлення та буття людини. В умовах динамічних змін українського суспільства, його аксіосфери та інтеграції країни до світового інформаційно-медійного простору пріоритетним завданням є формування критичного мислення громадян на основі вищих цінностей як духовної основи усталеності українського суспільства. Саме високі духовні ідеали, які інтегрують національні традиції та імперативи сталого розвитку, визначають істинні сенси існування кожної людини та спрямованість розвитку країни, складаючи своєрідний «духовний код українського народу як ціннісну передумову забезпечення сталості розвитку країни.

Висновки. Соціально-філософський аналіз процесу становлення суспільства сталого розвитку доцільно здійснювати у кількох аспектах. По-перше, з точки зору соціально-гуманітарних цінностей як цільових настанов соціального конструювання. По-друге у контексті урахування теоретичного забезпечення механізмів досягнення єдності стійкості та справедливості соціального розвитку. По-третє, з позицій формування умов для самовідтворення сталого розвитку на інституційній основі з орієнтацією на справжні потреби людини. У межах сталого економічного розвитку як людського розвитку метою є не показники зростання національного доходу як такі, а використання росту економіки для створення соціального простору проживання, в якому людина має можливість максимально повно розкрити свій потенціал та відповідно жити щасливо і творчо в гармонії з собою та середовищем свого буття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акопян В. Концептуальні ідеї сталого людського розвитку. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2011. № 15. С.-5-12.
2. Бебик В., Куйбіда В., Мякушко Н. Сталий розвиток і соціальна глобалістика. Київ : Талком, 2022. 255 с.
3. Горлинський В.В. Філософія безпеки і сталого людського розвитку: ціннісний вимір : *монографія*. К. : ПАРАПАН, 2011. 377 с.
4. Дзьоба О. Г., Кінаш І. П., Ставничка Н. І. Соціальна безпека в умовах реалізації стратегії сталого розвитку України: *монографія*. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2022. 183 с.
5. Іващенко Т. Ю. Сталий людський розвиток: концептуальний підхід. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2011. № 3. С. 34-38.
6. Олексенко Р.І. Філософія сталого розвитку в епоху глобалізації. *Гілея: науковий вісник*. 2015. № 100. С. 175-179.
7. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства. Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. 516 с.
8. Соціальний потенціал сталого розвитку: інноваційні механізми формування та використання : монографія / (О. І. Амоша та ін. ; наук. ред. О. Ф. Новікова). Донецьк : Ін-т економіки пром-сті НАНУ, 2014. 477 с.
9. Удовиченко В.П., Гаращук О. В., Куценко В. І. Соціальна складова формування сталого інноваційної економіки та технологічного суспільства : монографія. Київ ; Чернігів : Десна, 2021. 302 с.
10. Bratanich B. etc. Conceptual principles of education for sustainable development. European Center of Sustainable Development, ICSD 2020, Rome, Italy. 2020. (Doi: 10.14207/ ejsd.2020.v9n2p99). P. 99-114

REFERENCES

1. Akopian V. (2011). Kontseptualni idei staloho ljudskoho rozvytku [Conceptual ideas of sustainable human development]. *Visnyk Instytutu rozvytku dytyny – Bulletin of the Institute of Child Development*, 15, 5-12. [in Ukrainian]
2. Bebyk V., Kuibida V., Miakushko N. (2022). Stalyi rozvytok i sotsialna hlobalistyka [Sustainable development and social globalism], Kyiv : Talkom. [in Ukrainian]
3. Horlynskyi V.V. (2011). Filosofii bezpeky i staloho ljudskoho rozvytku: tsinnisnyi vymir : monohrafiia [Philosophy of security and sustainable human development: value dimension: monograph.]. Kyiv : PARAPAN. [in Ukrainian]
4. Dzoba O. H., Kinash I. P., Stavnycha N. I. (2022). Sotsialna bezpeka v umovakh realizatsii stratehii staloho rozvytku Ukrainy: monohrafiia [Social security in the conditions of implementation of the sustainable development strategy of Ukraine: monograph], Ivano-Frankivsk : IFNTUNH. [in Ukrainian]
5. Ivashchenko T. Yu. (2011). Stalyi ljudskyi rozvytok: kontseptualnyi pidkhid [Sustainable human development: a conceptual approach]. *Rynok pratsi*

ta zainiatist naseleennia – Labor market and population employment, 3, 34-38. [in Ukrainian]

6. Oleksenko R.I. (2015). *Filosofia staloho rozvytku v epokhu hlobalizatsii* [The philosophy of sustainable development in the era of globalization], *Hileia: naukovyi visnyk – Gilea: Scientific Bulletin*, 100, 175-179. [in Ukrainian]

7. Ryzhak L. (2011). *Filosofia staloho rozvytku liudstva* [Philosophy of sustainable development of mankind], Lviv: LNU im. Ivana Franka. [in Ukrainian]

8. *Sotsialnyi potentsial staloho rozvytku: innovatsiini mekhanizmy formuvannia ta vykorystannia : monohrafiia* (2014) [Social potential of sustainable development: innovative mechanisms of formation and use: monograph]/ [O. I. Amosha ta in. ; nauk. red. O. F. Novikova], Donetsk : In-t ekonomiky prom-sti NANU. [in Ukrainian]

9. Udovychenko V.P., Harashchuk O. V., Kutsenko V. I. (2021). *Sotsialna skladova formuvannia staloi innovatsiinoi ekonomiky ta tekhnolohichnoho suspilstva : monohrafiia* [Social component formation of sustainable innovative economy and technological society: monograph], Kyiv ; Chernihiv : Desna. [in Ukrainian]

10. Bratanich B. etc. *Conceptual principles of education for sustainable development*. European Center of Sustainable Development, ICSD 2020, Rome, Italy. 2020. (Doi: 10.14207/ ejsd.2020.v9n2p99). P. 99-114.